

Sorgesång där skönheten blir det bestående

En stund är vi vackra på jorden är ett brev formulerat av en son till sin vietnamesiska mor som varken är läskunnig eller behärskar engelska och som därför aldrig kommer att kunna läsa det han vill säga.

Författaren **Ocean Vuong, Little Dog**, född i Ho Chi Minh-staden, växer upp i Hartford, huvudstad i Connecticut, USA. En stad idag präglad av stor fattigdom med en hög andel invandrare och afroamerikaner. Mest känd är staden som hemvist för författarna **Harriet Beecher Stowe** (*Onkel Toms stuga*), **Mark Twain** (*Tom Sawyer, Huckleberry Finn*) och skådespelaren **Katharine Hepburn**. Men det vet inte Little Dog och hans familj något om.

Här beskrivs uppväxten i ett matriarkat helt präglat av fattigdom och armod där också våldet regerar. Våldet visar sig på många olika plan. Mötet med det amerikanska samhällets alla olika maktstrukturer: som vietnames, immigrant, arbetarklass, homosexuell. Mycket av våldet, både i hemmet och i det omgivande amerikanska samhället, kopplas ihop med Vietnamkriget som är bokens utgångspunkt.

"Jag läste att föräldrar som lider av posttraumatisk stress är mer benägna att slå sina barn. ... Kanske är att slå sitt barn ett sätt att förbereda honom för kriget."

Författaren/Little Dog uppfostras av sin mamma Rose som arbetar på nagelsalong och av sin mormor Lan. En mor och en mormor svårt märkta av traumatiska erfarenheter av Vietnamkriget och av psykisk ohälsa. Den frånvarande fadern som är hustrumisshandlare och fängelsekund omnämns endast i förbigående.

Varför kallas då han som är döpt till Ocean Vuong för Little

Dog?

"Jag har och har haft många namn. Little Dog kallades jag av Lan. Vad fick en kvinna som döpte sig själv och sin dotter efter blommor att kalla sin dotterson för hund? En kvinna som ser efter sina egna. Du vet ju att i byn där Lan växte upp döps det minsta och svagaste barnet i flocken, som jag var, ofta efter de mest föraktliga saker – Little Dog var ett av de mest ömsinta. Att älska någonting är alltså att döpa det efter någonting så värdelöst att det kan lämnas i fred – och levande."

Little Dogs mormor hade flytt från ett arrangerat äktenskap i Vietnam med sin nyfödda dotter Mai och därmed förskjutits från hela sin familj. Hon som föddes namnlös, döpte sig själv till Lan (orkidé) och försörjde sig och sitt barn som prostituerad för den amerikanska militären i Saigon.

"Jag gjorde bara vad en mor gör, jag gjorde så vi kunde äta".

När hon åter blivit gravid med sin andra dotter, Little Dogs mamma, Rose, träffade hon Paul, en amerikansk yngre soldat på en bar. De blev förälskade, gifte sig och levde tillsammans i Saigon. Men i kriget kom de ifrån varandra och när Lan slutligen kom till USA via ett flyktingläger på Filippinerna i början av 90-talet med sina båda döttrar var Paul sedan länge gift med en annan kvinna. Paul förblir trots allt Little Dogs psykologiska "morfar" och han skildras mycket ömsint.

Bilden från Discovery Channel av en buffelhjord som till synes blint rusar ut över en klippkant och rasar ner mot döden är något som etsar sig fast hos den misshandlade och mobbade Little Dog och som han ständigt reflekterar över och refererar till. Varför fortsätter de att springa, fastän de framför trillar ner? Man skulle ju tro att någon borde stanna, vända om. Den känslige och begåvade pojken lyckas dock själv undkomma den här kollektiva naturlagen/determinismen som många i hans omgivning dukar under för i spåren av våld och missbruk

och bana sig en ny väg.

En av dem som följer bufflarna över stupet är däremot jämnåriga Trevor – Little Dogs första kärlek som dör av en överdos endast tjugotvå år gammal. Trevor bor i en trailer med sin alkoholiserade far och en farfar som basar över de latinamerikanska migranterna på tobaksplantagen där Little Dog arbetar. Trevor är en "White trash-pojke" som sedan femton års ålder missbrukat heroin och oxy. Han kraschar bilar, skjuter ekorrar och vill gärna framstå som ultramaskulin, absolut inte som bög, när han och Little Dog utforskar sin sexualitet. Men Little Dog genomsådar Trevors hårda mask och ser en ensam, rädd och trasig pojke.

Ocean Vuong beskriver på det här sättet sina karaktärer både sammansatt och nyanserat, vilket inte minst gäller Little Dogs mamma Rose som inte sällan misshandlar honom så illa att han blöder men dessemellan framstår som mjuk och ömkansvärd. Little Dog skriver;

"Eftersom jag är din son vet jag lika mycket om förlust som om arbete. Och det jag vet om båda vet jag om dina händer. Deras en gång smidiga konturer kände jag aldrig, handflatorna var redan valkiga och täckta av blåsor långt innan jag föddes och sedan fördärvades de ytterligare av tre årtionden i fabriker och nagelsalonger. Dina händer är hemska – och jag hatar allt som har gjort dem sådana. Jag hatar att de både är priset för en dröm och ödeläggelsen av den."

Little Dog blir den förste i sin familj att ta en akademisk examen – men hans ambivalens till bildningen och språket som också skapat en distans till hans familj kommer till tydligt uttryck när Lan dör.

"Trots min vokabulär, mina böcker, min kunskap, är jag hopvikt mot väggen, berövad. Jag ser två döttrar ta hand om sin mor... Jag sitter, med alla mina teorier, metaforer och ekvationer, Shakespeare och Milton, Barthes, Du Fu och Homeros, dödens

mästare som i slutändan inte kan lära mig att röra vid mina döda."

Det här är något av det vackraste och mest poetiska jag läst på länge. Om krig, familj, identitet och om kampen att våga vara sig själv. Längtan och vemod blandas med skarp iakttagelseförmåga och självrannsakan. Allt så känsligt översatt av **Andreas Lundberg**. En sorgesång, där det ändå till slut är skönheten som mot alla odds blir det bestående. Läs den långsamt.

"Ja, det var ett krig. Ja, vi kom från dess epicentrum. I det kriget gav en kvinna sig själv ett nytt namn – Lan – och med det namnet gjorde hon anspråk på skönhet och gjorde sedan skönheten till någonting som var värt att bevara. Ur det föddes en dotter och ur den dottern, en son. Jag har alltid intalat mig att vi föddes ur kriget – men jag hade fel mamma. Vi föddes ur skönhet."

Text: *Heléne Nellvik*

Författarporträtt: *Mattias Lundblad*

En stund är vi vackra på jorden (On Earth we`re Briefly Gorgeous)

Ocean Vuong

Övers. Andreas Lundberg

Natur & Kultur

Ocean Vuong är född 1988 i Ho Chi Minh-staden Saigon och utbildad i USA. Han debuterade som poet med samlingen *Natthimmel* med kulhål 2016, (på svenska 2017). *En stund är vi vackra på jorden* är hans romandebut.